

เทศน์เช้า วันที่ ๗ กันยายน ๒๕๔๗

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เวลาหัวใจ เห็นไหม เวลาเราทำอาหาร ถ้าอาหาร น้ำ มันมาก เราต้มอาหาร เราอุ่นอาหาร แล้วน้ำนี่มันมาก รสชาติมันจะจืดจืด ถ้าเราเคี้ยวจนน้ำนี่มันแห้ง จนน้ำนี่มันเข้มข้น มันงวดเข้าไปนี้ อาหารรสชาติมันจะดี รสชาติมันจะเข้มข้นไป

ความเข้มข้นของใจ นี่ก็เหมือนกัน การประพฤติปฏิบัติเราเร่ร้อน เราปล่อยใจเราไป เหมือนกับเราจะทำอาหารเข้าไป น้ำนี่มันเจ็นอง รสชาติไม่มีเลย รสชาติมันจืดจืด รสชาติไม่มี เราก็เคี้ยวของเรา เคี้ยวของเรา เคี้ยวเพื่อจะให้น้ำนี่มันงวดเข้าๆ เพื่อจะให้รสชาติอาหารมันอร่อยขึ้นมา ไข่ใหม่ นั่นเป็นเรื่องของในหม้อข้าวหม้อแกงในการทำอาหารนะ แต่ในหัวใจนี่เราจะปั้นอย่างไร เราจะทำอย่างไร เราจะกั้นอย่างไรให้หัวใจเราเย็นขึ้นมาได้

เวลามันงวดเข้ามา งวดเข้ามา ยิ่งงวดเข้ามานี้อาหารรสชาติมันยิ่งเข้มข้น แต่ในการประพฤติปฏิบัติ เวลางวดเข้าไป งวดเข้าไป มันจะดูใจเข้ามาไป หาที่ใจให้ได้ เราอ่านหนังสือของ อาจารย์สิงห์ทอง ท่านบอกเลย คนภาวนาเป็นต้องเห็นจิต คนภาวนาเป็นต้องเห็นจิต คนภาวนาเป็นต้องเห็นจิต ต้องจับตัวจิตได้ ต้องพิจารณาจิตได้ ต้องเห็นความรู้สึกของมัน

แต่เวลานามธรรม เขาว่า “จิตนี้เป็นนามธรรม จับต้องไม่ได้ จับต้องไม่ได้” นี่คนภาวนาไม่ เป็นก็พูดไปอีกอย่างหนึ่ง เห็นไหม เพราะอะไร เพราะมันจับไม่ได้ มันคาดหมายไม่ได้ มันจินตนาการไม่ได้ สิ่งที่จินตนาการไม่ได้เพราะมันเป็นปัจจุัตถ์ มันเป็นความจริงเกิดขึ้นมาจาก หัวใจของเราไข่ใหม่ ถ้าน้ำนี่มันงวดเข้ามา เราเข้มข้นงวดเข้ามา เข้มงวดเข้ามาต้องตั้งสติให้ดี ตั้งสติ ให้ดี ตั้งสติของเรานะ

เรื่องสิ่งกระทบ เรื่องภายนอก ปล่อยมัน เพราะอะไร เพราะเรื่องความคิดของเรา เรื่องใจของเรา มันคิด เกิดคับๆ เรายังจะวางมันเลย เราจะวางความคิดที่มันหลอกล่อหัวใจให้หัวใจมันคิดออกไปตามความคิด เรายังจะวางความคิดของเรา ความคิดของเรา ความเห็นของเรา เรายังต้องการจะวางมัน แล้วสิ่งกระทบจากภายนอก เราจะไปยุ่งกับเขาทำไม สิ่งที่กระทบจากภายนอก เราต้องคิดให้ทันใจใหม่ สรรเสริญ นินทา เราจะติขนาดไหน เขาว่าเราเลว เราก็ดีของเราอยู่อย่างนั้น เราจะไม่เลวขนาดไหน เขาจะชมว่าเรายอดเยี่ยมขนาดไหน เราก็เลวของเราอยู่อย่างนั้น เห็นไหม มันไม่ได้อยู่ที่คำชมคำตีดินนินทาของผู้ใดทั้งสิ้น

สิ่งที่เป็นการกระทบกระเทือนกันมันเป็นเรื่องภายนอก มันก็เป็นเรื่องที่ว่าไม่มีความหมายทั้งสิ้น ถ้าไม่มีความหมายทั้งสิ้น เราจะปล่อยวางสิ่งนั้นเข้ามา ปล่อยวางสิ่งนั้นเข้ามาเพื่ออะไร? เพื่อย้อนกลับมา เพื่อดูแลห่มมือของเรา ดูแลภาชนะที่ใส่อาหารของเรา ก็คือดูใจของเรา ถ้าเห็นใจของเราขึ้นมา

นี่วันพระวันเจ้า วันประพาศปฏิบัตินี้ ความประพาศปฏิบัติ เวลาบอกว่ากฎหมาย กฎต่างๆ ก็อยู่ในโลกนี้ แต่เวลาประพาศปฏิบัติมันตั้งแต่อดีตชาติมาปัจจุบัน แล้วไปอนาคต สิ่งที่เป็นอนาคต เพราะจิตดวงนี้มันจะไปอนาคตไป ธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงว่าไม่ขัดกับอดีต ไม่ขัดกับปัจจุบัน แล้วก็ไม่ได้ขัดกับอนาคต

แต่ถ้าเป็นกฎหมายบ้านเมือง แต่เป็นความเห็นของเรา มันจะขัดแย้งกันไปตลอดเลย เพราะอะไร เพราะความเห็น เห็นใหม่ สมมุติต่างกันแล้ว ประเทศหนึ่ง กฎหมายหนึ่งก็ต่างกัน ในประเทศหนึ่งที่เขามีการแบ่งเป็นสาธารณรัฐ สาธารณรัฐนี้เขาแบ่งกันไป แม้แต่กฎหมายในรัฐหนึ่งก็ไม่เหมือนกัน สิ่งที่ไม่เหมือนกัน แม้แต่ในสมมุติมันก็ยังขัดกันเลย

แต่ถ้าในการประพาศปฏิบัติ หัวใจนี้มันจะขัดกันไม่ได้เลย มันจะไปเป็นช่องๆ ของมันเป็นช่องๆ ของมัน เพราะอะไร เพราะถ้าเราปฏิบัติไปในปัจจุบันนี้ เราเป็นโศดาบัน เราตายไป โศดาบันมันจะติดกับใจดวงนั้นไป สิ่งที่เราใจดวงนี้ตายไปอยู่ที่ไหน เกิดชาติไหนมันก็เป็นโศดาบันอยู่อย่างนั้นตลอดไป แต่เวลาเราเกิดขึ้นมาอีกชาติหนึ่งๆ เราจะเข้าใจหรือไม่เข้าใจก็แล้วแต่ เราไม่รู้เรื่องของเรา แต่เวลาเราประพาศปฏิบัติขึ้นมา มันจะเข้ามาถึงตรงนี้ มันจะผ่านไปให้ได้

ฉิปปาภิญญา เห็นใหม่ ที่เขาบอกว่า ทำไมต้องผ่านโศดาปัตติมรรค สกิทาคามีมรรค อนาคามีมรรค แต่เวลาผ่านไปเป็นฉิปปาภิญญาที่เดียวมันทะลุก็ได้ นี่อำนาจวาสนา อำนาจ

วาสนาของจิตแต่ละดวงไม่เหมือนกัน เห็นใหม่ จากอดีตมาในปัจจุบันนี้ ถ้าอดีตมาดี ในปัจจุบันนี้ มันจะราบรื่นมาก ราบรื่นในการประพฤติปฏิบัตินะ แต่กิเลสไม่ยอมให้ใครราบรื่นเลย คนเราจะมีความสุข จะมีอำนาจวาสนา จะมีบุญญาธิการขนาดไหน แต่กิเลสมันละเอียดอ่อนนะ คนยิ่งละเอียดอ่อนขนาดไหน กิเลสมันก็ยิ่งละเอียดอ่อนขนาดนั้นนะ

ละเอียดอ่อน เห็นใหม่ ตัวอย่างเรา เราทุกข์เรายากนี้เราไม่ต้องการสิ่งใด เรามีสิ่งใดสนองตอบชีวิตของเรา เราพอใจแล้ว แต่คนที่เขามีอย่างมหาศาลเลย เขาต้องการสิ่งใด เขาต้องมีความละเอียดอ่อนมากกว่านั้นใช่ไหม สิ่งที่เขาต้องการนั้นมันจะเป็นสิ่งที่ว่าในโลกนี้แทบจะหาได้ยากมาก เพราะอะไร เพราะสิ่งที่มีทั่วไปเขาได้หมดแล้ว นี่ความสุขความทุกข์เขาก็ต้องหาได้มาก เขาต้องหาสิ่งที่ตอบสนองใจเขามากขนาดนั้น

ถึงบอกว่า คน ถ้ามีความละเอียดอ่อนขนาดไหนแล้วแต่ เวลาประพฤติปฏิบัติ กิเลสมันก็ละเอียดอ่อนขนาดนั้น มันก็ต้องใช้ปัญญาขนาดนั้น เหมือนกับกรรมกรแบกหาม เขาทำอย่างไร ชีวิตเขาถึงดำรงอยู่ได้ แต่ถ้าเป็นพวกที่ว่ามีการศึกษา เป็นพวกหมอพวกแพทย์ การดำรงชีวิตของเขาก็ไปอีกอย่างหนึ่ง

จิตก็เหมือนกัน ตั้งแต่อดีตชาติมันสะสมมา สะสมความเป็นไปของมันมาอย่างนี้ มันจะเป็นไปของมัน นี่ความเป็นไปของมัน มีอำนาจวาสนา ไม่มีอำนาจวาสนา วัดกันตรงนี้ไง แต่มีอำนาจวาสนา ไม่มีอำนาจวาสนา เรื่องกิเลสมันก็คือกิเลส เรื่องกิเลสที่ว่ามันพลิกแพลงอยู่ในหัวใจ นี่มันก็ต้องพลิกแพลง ต้องทำให้เราผิดพลาด ผิดพลาดนะ ละเอียดอ่อนก็ผิดพลาดในละเอียดอ่อน แล้วก็แสวงหาออกจากภายนอก จะหยาบขนาดไหน มันก็ทำให้ผิดพลาดขนาดนั้น ความที่ผิดพลาด เห็นใหม่

เราจะเคี้ยว เราจะทำอย่างไรให้จิตของเราพยายามแสวงหาสิ่งนี้ ถ้าทำสิ่งนี้ได้ไง นี่ศาสนาเจริญ เจริญตรงนี้นะ เจริญในการประพฤติปฏิบัติ ถ้าศาสนาเจริญตรงนี้ หลักเกณฑ์ของเรามี มันน่าสลดสังเวช เห็นใหม่ ในการประพฤติปฏิบัติ ประพฤติปฏิบัติทั่วไปหมดเลย นี่ประพฤติปฏิบัติแล้วตอนนี้ ในชาวพุทธเราเนี่ยเวลาสิ่งที่ว่าเขามาจากต่างศาสนา เขามาบอกวิธีการ นี่ลัทธิต่างๆ เชื่อเขาหมดนะ เพราะอะไร เพราะเขาเป็นทางวิทยาศาสตร์ เขาเป็นทางยุโรปมา เราจะเชื่อเขานะ เชื่อเขาแล้วก็ไปเข้าของเขานะ

พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ นี่สิ่งที่ว่าเราเชื่อพระรัตนตรัย รัตนะสิ่งที่เป็นแก้วสารพัดนึกของเรา เรามีพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ นี่เราปล่อยสิ่งนี้ไป แล้วเราไปเชื่อของเขานี้มันหยาบออกไปจากภายนอกใจ แต่เราก็เชื่อเขา นี่ในการประพฤติปฏิบัติไง ประพฤติปฏิบัติว่าประพฤติกปฏิบัติทั้งหมดเลย แต่เพราะไม่มีครูอาจารย์ชี้แนะ นี่มันน่าสลดสังเวช มันไม่มีครูบาอาจารย์ชี้แนะ

ย้อนกลับไปหลวงปู่่มั่นนะ เวลาท่านไม่มีครูบาอาจารย์ ท่านไปหมด เพราะอ่านประวัติของท่านแล้วท่านไปหมด แล้วเล่าให้ครูบาอาจารย์ฟัง เข้าไปในพม่า ไปจำพรรษาในพม่าก็ไป ไปทุกที่ เพราะอะไร เพราะเวลาคนเรามันเข้าด้ายเข้าเข็ม มันหาทางออก มันจะหากอนชี้แนะ มันอัดอัดในหัวใจมาก จะทุกข์ยากขนาดไหน มันจะดันดันไปหาบุคคลคนนั้นนะ

ถ้ามันดันดันไปหาบุคคลคนนั้น ขอให้ใครก็ได้ชี้ทางให้เรา ขอให้ใครก็ได้ชี้ทางให้เรา มันจะไปให้ได้ แล้วไม่มีใครชี้ทางให้เรา หม้อข้าวหม้อแกงเรามันก็เกี่ยวอยู่อย่างนั้นนะ ชลุกขลิกๆ อยู่อย่างนั้นนะ แล้วถ้าเกิดไฟมันดับล่ะ ถ้าเกิดสมาธิมันเสื่อมล่ะ ถ้าเกิดหมดศรัทธาขึ้นมาล่ะ ถ้าไฟดับขึ้นมาหม้อข้าวหม้อแกงนั้นก็บูดก็เน่าก็เสียไป

ชีวิตเราก็เหมือนกัน ในปัจจุบันนี้เรามีความเข้มแข็งขนาดไหน เรามีความจงใจขนาดไหน แล้วเราพยายามติดไฟไว้ ติดไฟไว้ ไม่ให้ไฟมันดับนะ ถ้าไม่ให้ไฟมันดับ นี่ชำนาญในวสี แล้วหน้าที่ใส่ไฟตลอดไป สัมมาสมาธิ ทำความสงบของใจ หน้าที่ใส่ไฟอย่างเดียวนะ ไม่ใช่ปัญญาอะไรเลย เอาอาหารใส่หม้อก็ไม่ว่าจะใส่อะไร เครื่องปรุงจะทำอย่างไรก็ไม่เข้าใจ นี่มรรคยังไม่เกิดไง

ขณะที่รักษาไฟเพื่อจะอุ่นไว้ไม่ให้เน่าให้เสียก็อันหนึ่ง เวลาที่เราจะปรุงอาหารของเรา เครื่องปรุงต่างๆ เราจะใส่ไปในอาหารของเราให้อาหารเรากลมกล่อม ถ้ากลมกล่อม กลมกล่อมคือมันมรรคสามัคคี มันมีอำนาจของมันขึ้นมาไง พอรสชาติมันกลมกล่อม มันกินได้ มันอร่อยขึ้นมา นี่กิเลสเหมือนกัน กิเลส ถ้าสิ่งที่ว่ามันกลมกล่อมขึ้นมา มันมรรคสามัคคีขึ้นมา มันจะทำลายกิเลสได้ ทำลายกิเลสได้

ถ้าทำลายกิเลสได้ มันจะเห็นความเป็นไปนี้ไง นี่ไง ฆ่ากิเลสตรงนี้ไง นี่ฐานของใจ คือสิ่งที่เกิดเริ่มต้นจากความคิด สิ่งทีเริ่มต้นจากความคิด ภาวสวะ ภพของใจ ภาวสวะอันนี้มันเวียนตายเวียนเกิด นี่ว่าแกนของชีวิต แกนของวิญญูะ วิญญูะจริงๆ นะ แกนของวิญญูะมันหมุนไปตามวิญญูะนี้

วิญญูะนี้อยู่ในแกนอันนี้ แล้วถ้าพลิกคว่ำแกนอันนี้ได้ นะ แกนอันนี้คือกวางสวะ แต่ต้องทำจากข้างนอกเข้าไปเริ่มต้นก่อน

ในการประพฤติปฏิบัติเริ่มต้น ในการสมัครงาน เข้าไปฝึกหัดงานครั้งแรก เราทำอะไรไม่เป็นเลย แต่ถ้าเราฝึกหัดงานเข้าแล้ว เราเข้าไปทำงานกับเขา ในกระบวนการการทำงาน เราไปได้หมดเลย แต่ถ้าเมื่อไหร่เขาให้เราเป็นผู้บริหารในองค์กรนั้น ผู้บริหารนี้เริ่มต้นจากการสมัครงาน เริ่มต้นจากทำครั้งแรก ตอนที่ทำกันอยู่ตรงนี้มันจะทุกข์ยากมาก เพราะเราจะฝึกงาน ฝึกงานให้เป็น แล้วประพฤติปฏิบัติไป เห็นไหม โสดาบัน สกิทาคามี อนาคตามีขึ้นไปนี้ งานของเรามันจะต่อเนื่องกันไป

พอเป็นผู้บริหาร นึกพอของใจ ถ้าเข้าไปถึงภพของใจ เป็นผู้บริหร หนึ่งอีกแล้วนะ เราจะบริหารไปอย่างไร เราจะพวองค์กรของเราไปได้อย่างไร เราจะคว่ำวิญจักรได้อย่างไร สิ่งที่ดีนี้เป็นเจ้าวิญจักร เราจะคว่ำสิ่งนี้อย่างไร พอคว่ำสิ่งนี้หมดสิ้น เราเป็นผู้บริหาร แล้วเรากำนโยบาย เราทำนโยบายนั้นสำเร็จเสร็จสิ้นทุกอย่าง เราพลิกสิ่งนี้ทั้งหมดเลย พลิกบ๊ีบ นโยบายลบล้างกันทั้งหมด ถ้างลบล้างอย่างนี้ นี่ในวิญญูะหมดไป วิญญูะหมดไป จิตนี้มีอยู่ เพราะจิตนี้เป็นผู้คว่ำวิญญูะ เห็นไหม อาสเวหิ จิตตานิ วิมุจจิตฺต...ยถาภูตฺ ญาณทสฺสนํ ญาณหยั่งรู้ว่าสิ้นไปจากกิเลส

ถ้าเราประพฤติปฏิบัติ เรามีความจงใจของเรา เราตั้งใจของเรา เราจะได้ผลอันนี้แน่นอน ได้ผลอันนี้แน่นอนเพราะอะไร เพราะว่าถ้าเราไปแสวงหาสิ่งใดนี้ เราต้องมีภาชนะไปใส่สิ่งนั้นไว้ ใหม่นี้ก็เหมือนกัน ในเมื่อเรามีใจใจ ใจมันทุกข์ยากอยู่ ใจมันทุกข์ร้อนอยู่อย่างนี้ สภาวะของใจตัวนี้มันจะเป็นความสุข สภาวะใจตรงนี้มันจะคว่ำชีวิตของมันเอง ถ้าสภาวะใจตรงนี้ ภาชนะนี้ นี่นิพพานสัมผัสได้ที่หัวใจ หัวใจเท่านั้นสัมผัสธรรมทั้งหมดเลย

แล้วถ้าธรรมทั้งหมด เรามีหัวใจ เพราะเรามีความรู้สึกลอยอยู่ เรามีธาตุรู้้อยู่ ถ้าเรามีหัวใจนี้เรามีภาชนะ แล้วเราจะใส่ธรรมอันนี้ได้ไหม ถ้าเราใส่ธรรมอันนี้ได้ นี่เรามีโอกาส ถ้ามีวาสนา นี่เราอุ่นไฟของเราตลอดเวลา โอกาสมันก็จะอยู่กับเราตลอดไป ถ้ามีใจดวงนี้ ใจดวงนี้สัมผัสต่างๆ แล้วใจดวงนี้พลิกคว่ำตรงนี้ นี่ผู้บริหารนโยบายตรงนี้ แล้วถ้าผู้บริหารนโยบายพลิกคว่ำทั้งหมดเลย ผู้บริหารนโยบายก็เป็นเจ้าของทั้งหมดเลย ทั้งหมดเลยนะ นี่เป็นนิพพานใจ แต่นี้เป็นบุคลาธิษฐาน ถ้าพูดอย่างนี้มันเป็นอตฺตา อตฺตาแน่นอน อตฺตา เพราะอะไร เพราะสื่อใจ จากผู้ใหญ่พูดให้เด็กน้อย มันฟัง มันก็ต้องทำสภาวะแบบนี้ แต่ถ้าถึงที่สุดแล้วมันจะเข้าใจกัน เห็นไหม มันเป็นปัจจุจัดตั้ง มัน

เป็นมาจากใจดวงนั้น มันจะไม่มีสิ่งใดเข้ามาต่อเติม เข้ามาต่อสิ่งนี้ได้ เพราะอะไร เพราะมันกว่าวัฏจักรแล้ว แกนอันนี้มันพลิกวัฏจักร

แกนของโลก แกนของธรรม แกนต่างๆ มันเป็นสภาวะ แกนคือตัววิชา แกนคือตัวภาสวะ แกนคือตัวภพ แกนคือตัวเริ่มต้น เห็นไหม ถ้าภาวนาเป็นจะเห็นจิตอย่างนี้ แล้วทำลายจิตอย่างนี้ นี่ก็คือศาสนาพุทธเรา

พุทธศาสนาเป็นสิ่งที่ว่าชำระกิเลส

พุทธศาสนาเป็นปัญญาพุทธะ

สิ่งนี้สำคัญมาก สำคัญมาก ถ้าปัญญาพุทธะ เห็นไหม เราจะเกิดขึ้นมาจากหัวใจของเรา เราจะประพฤติปฏิบัติของเรา ถ้าเราเป็นชาวพุทธ เราจะสมประโยชน์ของเรา เราเป็นชาวพุทธ เราอยู่กับสิ่งที่มีคุณค่ามหาศาลเลย

โลกเขาจะเปลี่ยนแปลงสภาวะอย่างไร เป็นเรื่องของเขา แต่ใจของเรา เห็นไหม โลกนอกโลกใน โลกคือหมู่สัตว์ โลกคือมนุษย์คนหนึ่ง โลกคือพระองค์หนึ่ง โลกคือผู้ประพฤติปฏิบัติคนหนึ่ง แล้วโลกของเขาก็โลกของเขา นี่จักรวาลมันเคลื่อนไป ดวงดาวมันชนกัน นี่อุกกาบาตชนโลก เรากลับโลกจะพัง

นี่ก็เหมือนกัน เราอยู่ด้วยกัน การกระทบกระเทือนกัน นี่อุกกาบาตมันชนกันแล้วนะ รักษาไว้ เราหลบหลีกของเราเอง แล้วรักษาใจของเราไว้จนกว่าอุกกาบาตนั้นมันชนโลก แต่เราไปคว้าแกนกลางจักรวาลทั้งหมดเลย เราควบคุมจักรวาลได้ทั้งหมดเลย เรามีความสุขขนาดไหน นี่คือผลงานของผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ เอวัง